

UA.0005.19.2024

Wojewódzki Rząd
M.03.2024
Przewodniczący
Rady Miasta Jarosław
mgr Szczepan Łąka

Ad. VI d)

**Sprawozdanie z realizacji
Programu wspierania rodziny
dla Gminy Miejskiej Jarosław za rok 2023**

Jarosław, marzec 2024 r.

nr 8.04.1044

Mając na uwadze dobro rodziny oraz ochronę małoletnich dzieci, uchwalona została **Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r.**, która weszła w życie 1 stycznia 2012 r. Ustawa ta, kształtuje sferę działań państwa wobec rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, które mogą skutkować umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej. Reguluje również zagadnienia dotyczące:

- profilaktyki środowiskowej dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej;
- zasad i form wspierania rodzin, które takie trudności chcą przezwyciężyć;
- rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej, a także pomocy w usamodzielnieniu jej pełnoletnich wychowanków;
- procedur adopcyjnych;
- zasad finansowania systemu wsparcia rodziny w opiece nad dzieckiem, pieczy zastępczej i adopcji;
- zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Do realizacji zadań gminy w zakresie wykonania Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej upoważniony został Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu, a niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone na podstawie **art. 179 ust. 1 tejże ustawy** „*Art. 179. 1. W terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań*”.

Lista zadań zawarta w art. 176 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, daje możliwość stworzenia w gminie spójnego systemu pomocy dziecku oraz rodzinie.

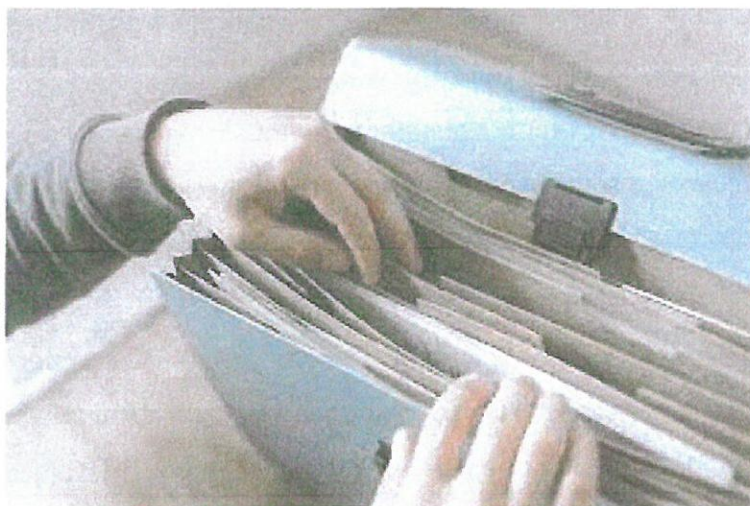
Do zadań własnych gminy zgodnie z ustawą należy:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej przez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
4. finansowanie, a zatem:
 - podnoszenie kwalifikacji przez asystentów rodziny;
 - ponoszenie kosztów związanych z udzielaniem pomocy w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych, ponoszonych przez rodziny wspierające;
5. współfinansowanie pobytu dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
6. sporządzanie sprawozdań rzeczowo- finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 6a. sporządzanie, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo- finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3, w terminie:
 - a) do dnia 31 stycznia danego roku- za okres od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia poprzedniego roku,
 - b) do dnia 31 lipca danego roku- za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca danego roku;
7. prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

W 2023 r. MOPS realizował następujące zadania w odniesieniu do zadań własnych gminy wymienionych w art. 176 ustawy:

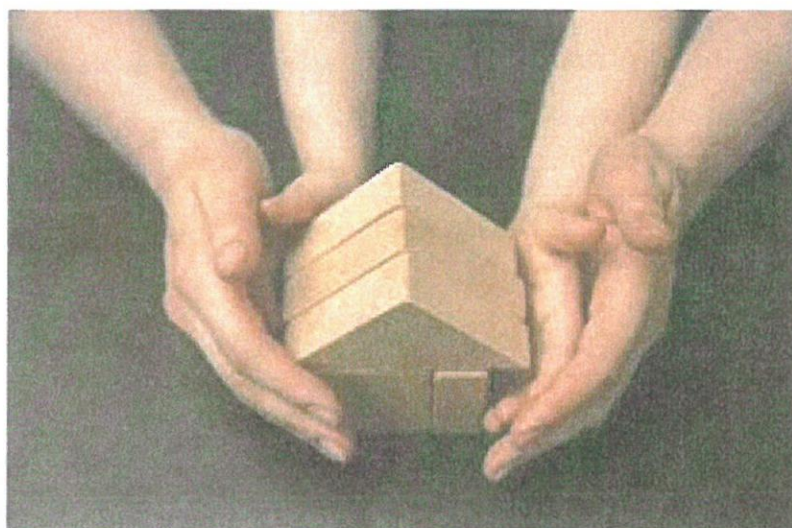
I. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Uchwałą Nr 519/XXXVIII/2021 Rady Miasta Jarosławia z dnia 8 listopada 2021 r. przyjęty został Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2022-2024.

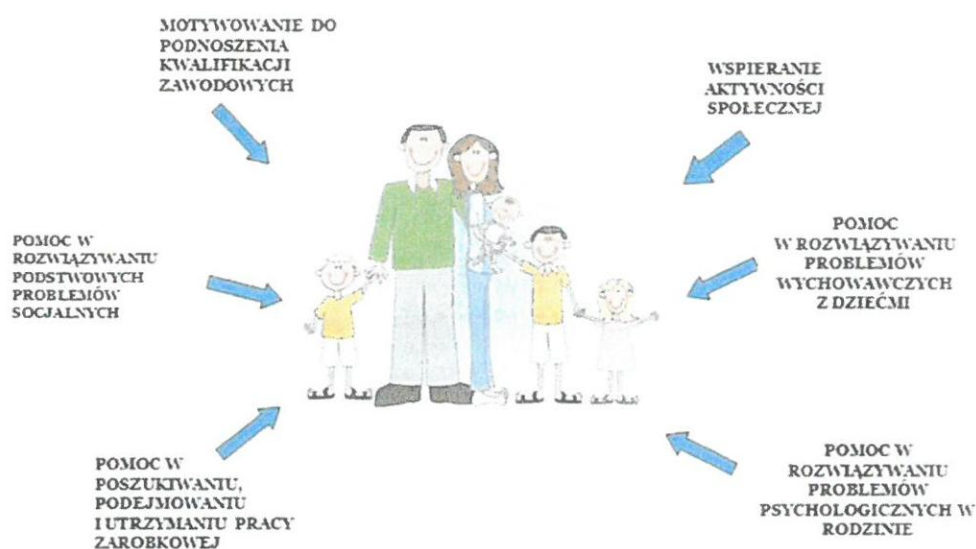
II. Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.

W 2023 r. MOPS zatrudniał dwóch asystentów rodziny, którzy posiadali wymagane kwalifikacje. Osoby te skorzystały w 2023 r. ze szkolenia pt.: „Praca z dziećmi doświadczającymi przemocy w rodzinie, podejmowanie interwencji i odpowiedzialność służb w ochronie dzieci przed dalszym krzywdzeniem”, które odbyło się w formie online.

III. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu

funkcji opiekuńczo- wychowawczej przez zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa.

1. Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa.

Asystent rodziny jest bardzo istotnym elementem systemu wspierania rodziny w środowisku. Może on zostać wprowadzony do rodziny, która przeżywa problemy opiekuńczo-wychowawcze na wniosek pracownika socjalnego, na mocy postanowienia sądu rodzinnego, bądź też na wniosek rodziny. Asystent rodziny jest profesją, którą wyróżniają kompleksowe działania podejmowane wobec rodziny. Polegają przede wszystkim na: towarzyszeniu rodzinie, z jednoczesnym zachowaniem profesjonalnych relacji, w pokonywaniu trudności, poprawie funkcjonowania i zmianie niekorzystnych dla rodziny sytuacji kryzysowych. W 2023 r., rodziny wymagające wsparcia asystenta, mogły skorzystać z takiej pomocy. W tym celu Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu zatrudnił dwóch asystentów rodziny.

Zatrudnienie asystentów rodziny dofinansowane było do 76,5 % kosztów poniesionych przez gminę (wynagrodzenie wraz z pochodnymi od wynagrodzeń) za okres listopad- grudzień 2023 r. w ramach „Programu asystent rodziny w 2023” Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej. Jednocześnie, w ramach w/w Programu nastąpiło dofinansowanie kosztów wypłaty dodatków do wynagrodzenia asystentów rodziny w wysokości 2000,00 zł w formie jednorazowej nagrody finansowej dla jednego asystenta.

W 2023 r. wsparciem asystentów rodziny, objętych zostało łącznie **27 rodzin, (54 dzieci)**. Wszystkie rodziny, objęte wsparciem asystenta, przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej. Ponadto, bardzo często nakładają się na to występujące w rodzinie patologie społeczne, jak: bezrobocie, alkoholizm czy przemoc w rodzinie. Powodami trudnej sytuacji życiowej rodzin wspieranych przez asystentów rodziny są także: niepełnosprawność, przewlekła choroba, ubóstwo, wyuczona bezradność oraz zaburzenia psychiczne.

W rodzinach objętych asystą prowadzone były następujące działania:

1. Udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, a także komfortu życia w postaci przekazywanych przez asystentów rodziny wskazówek i porad w zakresie prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego:

- instruktaż odpowiedniego sprzątnia mieszkania (sporządzenie rozkładu stałych czynności utrzymujących porządek w mieszkaniu, podział obowiązków na członków rodziny),
- trening kulinarny (piramida żywieniowa, zasady zdrowego odżywiania),
- trening kompetencji w zakresie dbania o zdrowie (edukacja i trening w zakresie profilaktyki zdrowotnej i higieny, zasady pielęgnacji dzieci),
- edukacja w zakresie zachowania higieny (zasady przestrzegania higieny, czynności higieniczne, wiedza na temat schorzeń związanych z zaniedbaniem tej sfery życia),

- edukacja w zakresie gospodarowania budżetem, analiza dochodów i wydatków, planowanie i monitorowanie wydatków, nabywanie umiejętności racjonalnego gospodarowania środkami finansowymi poprzez określenie stopnia ważności potrzeb,
- uświadamianie niebezpieczeństw wynikających z podjęcia pożyczki gotówkowej w tzw. „parabankach”, zakupów na raty itp.,
- edukacja w zakresie oszczędnego gospodarowania mediami (sposoby oszczędzania wody, prądu, gazu itp.),
- porządkowanie dokumentacji- wykorzystywanie swoich możliwości i uprawnień w celu pozyskania dodatkowych dochodów,
- pomoc w regulowaniu spraw urzędowych.

2. Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych.

Podczas pracy z rodziną zbierane są informacje o jej sytuacji życiowej, środowisku wychowawczym, problemach i dotychczasowych próbach ich rozwiązania. Na tej podstawie sporządzane są indywidualne plany pracy z rodziną, obejmujące m.in.: wskazania dotyczące możliwości ubiegania się o wsparcie finansowe.

3. Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych:

- poprawa wzajemnej komunikacji w relacjach rodzic- dziecko (rozmowy o prawidłowym komunikowaniu się, wyrażaniu uczuć i wzajemnych potrzeb),
- trening psychoedukacyjny (radzenie sobie ze stresem, zniechęceniem, lękiem, bezsilnością i własnymi emocjami),
- trening asertywności i budowania poczucia własnej wartości (zachowania asertywne w sytuacji prezentowania własnej opinii oraz reakcji na krytykę i atak),
- praca nad usprawnieniem porozumiewania się w drodze dialogu, którego efektem będzie nabycie prawidłowych nawyków w zakresie mówienia i słuchania (rozmowy edukacyjne dotyczące używania odpowiedniego słownictwa adekwatnego do wieku i sytuacji),
- wsparcie psychologiczne dla rodziców i dzieci (informowanie o możliwości skorzystania ze specjalistycznej pomocy psychologicznej oferowanej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną w Jarosławiu).

4. Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi:

- działania na rzecz reintegracji rodziny (edukacja w zakresie wspólnego spędzania czasu przez wszystkich domowników, wspólnego uczestnictwa w świętach rodzinnych),

- poprawa relacji rodzic- dziecko (nauczanie o rolach w rodzinie- co należy do obowiązków rodziców oraz dzieci, rodzaje postaw rodzicielskich i konsekwencje ich stosowania ujawniające się w zachowaniu dziecka),
- podtrzymanie i zacieśnianie więzi rodzinnych (utrzymywanie kontaktu z bliższą i dalszą rodziną, wspólne spędzanie czasu- gry i zabawy, spacerów itp.),
- wdrażanie metod nagradzania oraz ponoszenia konsekwencji własnych decyzji,
- motywowanie do aktywnego uczestniczenia w życiu szkolnym dziecka, a także utrzymywania systematycznego kontaktu z wychowawcą dziecka oraz pedagogiem szkolnym,
- kontakt z kuratorem, pedagogiem, wychowawcą klasy, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, lekarzem, Policją.

5. Wspieranie aktywności społecznej rodzin.

6. Motywowanie członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji zawodowych:

- diagnoza predyspozycji zawodowych,
- umożliwianie rozwoju w sferze zawodowej poprzez możliwość uczestnictwa w różnego rodzaju szkoleniach, kursach realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy (np. warsztaty w obszarze aktywnego poszukiwania pracy, opracowanie dokumentów aplikacyjnych),
- informowanie o odbywających się kursach zawodowych organizowanych przez PUP, a także przez inne podmioty,
- motywowanie do utrzymania aktywnego kontaktu z PUP.

7. Udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej:

- informowanie o sposobach poszukiwania pracy,
- nauka pisania CV, listu motywacyjnego, życiorysu,
- zasady autoprezentacji podczas rozmowy kwalifikacyjnej,
- motywowanie do utrzymywania pracy poprzez rozmowy wspierające.

8. Motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych:

- asystenci rodziny informowali i zobowiązywali rodziny objęte wsparciem do uczestniczenia w zajęciach prowadzonych przez instytucje zaangażowane w pomoc rodzinom, w tym m.in. Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną.

9. Udzielenie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych. Psychoedukacja w pedagogice jest środkiem stosowanym przy wszelkiego typu trudnościach wychowawczych czy też trudnościach w funkcjonowaniu w społeczeństwie. Stosowana z powodzeniem w celach edukacyjnych, jak: kursy

szybkiego czytania, zajęcia korekcyjno- kompensacyjne wspomagające rozwój przy wykorzystaniu aktywnych technik uczenia się.

W 2023 r. rodziny współpracujące z asystentem korzystały m.in.: z placówek wsparcia dziennego, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, świetlic szkolnych, Specjalnego Ośrodka Szkolno- Wychowawczego oraz Ośrodka Wczesnej Interwencji.

10. Prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci:

- konsultacje dla rodziców (jak motywować dzieci do nauki, organizacja odpowiedniej przestrzeni edukacyjnej, rozmowy o antykoncepcji, konsultacje w związku z konsekwencjami złego zachowania i nagradzaniem dzieci, zacieśnianie więzi poprzez wspólne spędzanie czasu wolnego),
- konsultacje dla dzieci (sposoby panowania nad emocjami, ćwiczenia na integrację rodzeństwa itp.).

Ponadto, zgodnie z Ustawą o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, każdy asystent rodziny jest zobowiązany, do opracowania i realizacji planu pracy z rodziną, co odbywa się we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. W przypadku podejmowania działań na rzecz rodziny, której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, asystent zobowiązany jest do opracowania i realizacji planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej z uwagi na konieczność skoordynowania działań z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej. Asystent rodziny ma także obowiązek, sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny nie rzadziej niż co pół roku, a także monitorować funkcjonowanie rodziny po zakończeniu pracy z rodziną. Asystenci rodziny podejmują również, w miarę potrzeb, działania interwencyjne i zaradcze w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin. Praca asystenta rodziny opiera się na bezpośrednim kontakcie z klientami w ich miejscu zamieszkania. W związku z powyższym częste wyjazdy w teren są niezbędne dla prawidłowej realizacji zadań asystentów.

2. Organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.

Rodzina, która przeżywa problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej może, przy współpracy asystenta rodziny, zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca jest to rodzina z bliskiego środowiska dziecka, czyli np. wujostwo lub sąsiedzi. Rodzina wspierająca pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

W 2023 r. w MOPS nie realizowano współpracy z żadną rodziną wspierającą.

3. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.

Tworzenie placówek wsparcia dziennego jest jednym z działań w ramach systemu opieki nad dzieckiem i wsparcia rodziny. Ich tworzenie należy do zadań własnych gminy- przygotowuje to samodzielnie lub zleca innemu podmiotowi. Placówki te wspierają rodzinę w sprawowaniu jej podstawowych funkcji. Współpracują z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi.

Na terenie miasta Jarosławia funkcjonuje **4 placówki wsparcia dziennego** działające w formie świetlic środowiskowych, są to:

1. Stowarzyszenie Rodzina Kolpinga w Jarosławiu, ul. 3-go Maja 49- „Wspieranie działań profilaktyczno- wychowawczych w świetlicy środowiskowej „U Kolpinga” na terenie Dzielnicy nr 3”- ok. 60 miejsc w placówce, 25 973,00 zł. przyznanej dotacji.

2. **Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Oddział Powiatowy w Jarosławiu, os. Jagiellonów 1-** „Ognisko TPD– mój drugi dom”- ok. 30 miejsc w placówce, 40 000,00 zł. przyznanej dotacji.

3. **Stowarzyszenie Kulturalno-Wychowawcze im. ks. Piotra Skargi w Jarosławiu, Plac ks. Piotra Skargi 2-** „Świetlica dla dzieci i młodzieży 2023”- ok. 40 miejsc w placówce, 38 527,00 zł. przyznanej dotacji.

4. **Stowarzyszenie „Nowa Kultura” w Jarosławiu, ul. 3 Maja 12-** „Prowadzenie całorocznej świetlicy środowiskowej z programem profilaktyki alkoholowej dla dzieci i młodzieży z terenu miasta Jarosławia z rejonu Dzielnicy nr 2”- ok. 25 miejsc w placówce, 20 500,00 zł. przyznanej dotacji.

IV. Finansowanie, które dotyczy:

- kosztów szkoleń dla rodzin wspierających,
- podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- kosztów związanych z udzieleniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 (np. związanych z pomocą w prowadzeniu gospodarstwa domowego), ponoszonych przez rodziny wspierające.

W 2023 r. nie poniesiono żadnych kosztów.

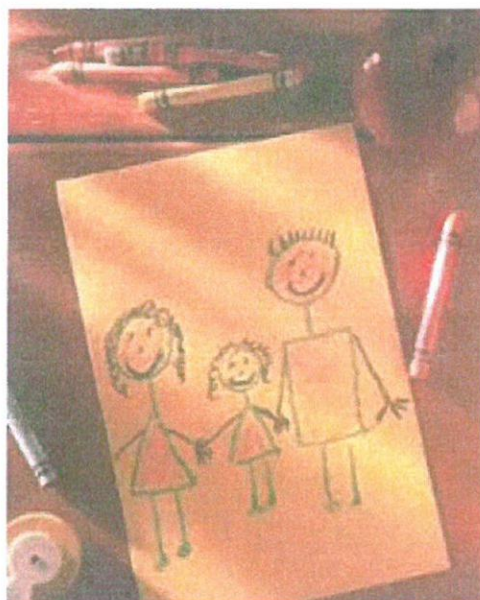
V. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku adopcyjnym.

Z tytułu pobytu dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo- wychowawczych, w 2023 r. poniesiono koszty w wysokości **654 418, 32 zł.**

VI. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo- finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 (systemy te stanowią integralną część systemów stosowanych w realizacji świadczeń rodzinnych).

Powyższe zadanie realizowane jest przez MOPS w Jarosławiu.

VII. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Na bieżąco prowadzony jest monitoring sytuacji dzieci w rodzinach objętych pomocą MOPS w Jarosławiu. Zadanie to jest realizowane zarówno przez asystentów rodziny, jak i wszystkich pracowników działu pomocy środowiskowej tut. Ośrodka. W związku z tym, prowadzona jest też wieloaspektowa współpraca ze szkołami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz innymi instytucjami zajmującymi się sprawami rodziny. W przypadku stwierdzenia zagrożenia lub niepokojącej sytuacji w rodzinie, informowany jest Sąd Rodzinny w Jarosławiu.

Potrzeby związane z realizacją zadań Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W budżecie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jarosławiu na 2023 r. zostały zaplanowane środki finansowe na zabezpieczenie realizacji zadań wynikających z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, przy uwzględnieniu dotacji w ramach rządowego „Programu asystent rodziny w 2023” Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej.

Realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny generuje wciąż nowe potrzeby. Przede wszystkim należy kontynuować zatrudnianie asystentów rodziny przy jednoczesnym podnoszeniu ich kwalifikacji, gdzie niezbędna wydaje się możliwość otrzymania dotacji celowej z budżetu państwa. Bardzo istotne jest także podnoszenie kwalifikacji wszystkich pracowników zajmujących się pracą z rodziną poprzez udział w szkoleniach i innych formach kształcenia.

Ponadto, należy utrzymać i wciąż rozwijać gminny system opieki nad dzieckiem, a także zapewnić rodzinom przeżywającym trudności, wsparcie i pomoc specjalistyczną. Intensywna praca z rodziną przeżywającą trudności jest niezbędna dla poprawy

kompetencji wychowawczych rodziców, aby móc zminimalizować liczbę dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej.

Wśród istotnych potrzeb znajduje się także rozwój poradnictwa psychologicznego i prawnego dla rodzin potrzebujących wsparcia, oraz tworzenie systemu szybkiej interwencji w sytuacjach kryzysowych. Bardzo istotne jest także podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających niekorzystnym zjawiskom społecznym.

Dla osiągnięcia zamierzonych celów i realizacji w/w potrzeb, niezbędna jest dalsza współpraca pracowników i jednostek organizacyjnych na terenie Gminy Miejskiej Jarosław, działających na rzecz rodziny i dzieci, bowiem wyłącznie praca ponadjednostkowa i wielotorowa stanowić będzie pełne i kompleksowe wsparcie na rzecz rodzin i małoletnich dzieci.

BURMISTRZ MIASTA
JAROSŁAWIA
mgr Waldemar Paluch

OWPENSOR
Międzyzakładowy Ośrodek Pomocy Społecznej
w Jarosławiu
dr Agnieszka Krulak Nieczarz